

**PRVO DESETLJEĆE ODSJEKA ZA MUZIKOLOGIJU I MUZIKOLOŠKOG
ZAVODA MUZIČKE AKADEMIJE U ZAGREBU: 1970-E GODINE KAO
PRVO RAZDOBLJE JEDINSTVA MUZIKOLOŠKOG ISTRAŽIVANJA I
VISOKOŠKOLSKE NASTAVE**

STANISLAV TUKSAR

*Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti
Zrinski trg 11
10 000 ZAGREB*

UDK / UDC: 78:378.4(497.5Zagreb)“197/198“
78.072.2

DOI: <https://dx.doi.org/10.21857/moxpjhweom>

Pregledni članak / Review Paper

Primljeno / Received: 1. 3. 2021.

Prihvaćeno / Accepted: 23. 3. 2021.

Nacrtak

Iz perspektive povijesnog odmaka od pola stoljeća moguće je sagledati 1970-e godine, tj. prvo desetljeće djelovanja Odsjeka za muzikologiju i Muzikološkog zavoda Muzičke akademije u Zagrebu kao bitni zaokret u dotadašnjem ritmu, artikulaciji, organizaciji i cjelokupnom djelovanju na području muzikologije kao znanstvenoistraživačke i visokoškolsko-nastavne humanističke discipline u Zagrebu i u Hrvatskoj. Predavanja i seminari na Odsjeku (npr. pojedini kolegiji iz opće i nacionalne povijesti glazbe te estetike i sociologije glazbe) bili su u velikoj mjeri sadržajno povezani sa znanstvenoistraživačkim projektima i izdavačkom djelatnošću koja se zbivala u Zavodu, a novi inovativni nositelji tih djelatnosti ujedinjavali su u jednoj osobi istraživače i nastavnike. Prije svega, konkretno se radilo o projektima »Sistematsko istraživanje rane hrvatske muzike i valorizacija novije hrvatske muzike do 20. stoljeća« (1970-1975) i »Fundamentalna muzikološka dokumentacija i istraživanje za povijest glazbe u Hrvatskoj« (1976-1980), koji su do kraja de-

setljeća 1970-ih uključivali muzikologe na Muzičkoj akademiji (profesore, studente, poslijediplomante) i izvan nje te skladatelje, reproduktivne glazbenike (instrumentaliste, pjevače), glazbene psihologe, radijske i televizijske glazbene urednike i glazbene kritičare.

Autor zaključno iznosi vlastite reminiscencije o tome kako su spomenute inovacije posebno mladim istraživačima stubokom promijenile njihove profesionalne i egzistencijalne perspektive, životne puteve i ostvarenja, a to je s druge strane djelomice bilo povezano s općim kretanjima u ondašnjem društvenom okružju i političkom sustavu.

Ključne riječi: Odsjek za muzikologiju; Muzikološki zavod; Muzička akademija u Zagrebu; 1970-e godine; muzikološko istraživanje; visokoškolska nastava

Keywords: Department of musicology; Institute of musicology; Zagreb Academy of Music; 1970s; musicological research; university education

»Omne principium est debile«, tj. »svaki početak je slabašan«. Ova Monteverdijeva parafraza stare latinske mudrosti, objavljena 1638. u predgovoru njegovih *Ratničkih i ljubavnih madrigala*, mogla bi se na predmet kojim se ovdje bavimo odnositi tek djelomično i ograničeno, i to gotovo isključivo na materijalne uvjete u kojima su i Odjel za muzikologiju¹ (dalje: Odjel) i Muzikološki zavod Muzičke akademije (dalje: Zavod) počeli djelovati krajem 1960-ih i tijekom 1970-ih godina. Mala soba br. 13 od nekih 12 kvadratnih metara na prvom katu zgrade Hrvatskoga glazbenog zavoda (dalje: HGZ) u Gundulićevoj ul. 6, u koju su stala dva stola sa stolicama, vitrina s priručnom knjižnicom, metalni uredski ormarić s tisućama bibliotečnih kartica i još poneka sitnica, predstavljala je, dakle, slabašne materijalne uvjete tih početaka. A služila je čitavo prvo desetljeće i kao stjecište znanstvenih projekata Zavoda i kao mjesto pakiranja edicija koje su se objavljivale u Zavodu za otpremu poštom i kao mala zbornica Odjela. Sve drugo – prije svega ljudi koji su se u njoj okupljali, a onda njihove ideje i aktivnosti, bili su na suprotnom polu od slabašnosti i prštali su od poleta jednog realističnog idealizma koji je uspješno nadvladavao poneke subjektivne slabosti i objektivne nedaće.

Koncentrirajući se sada na sadržaj onoga što se u tom skučenom fizičkom i obećavajućem duhovnom prostoru zbivalo, nastojat ću u nastavku ovoga teksta pokušati argumentirano dokazati glavnu tezu ovog izlaganja – 1970-e kao prvo razdoblje jedinstva muzikološkog istraživanja i visokoškolske nastave, a njome ću upozoriti na jednu novu, dosad možda nedovoljno osviještenu kvalitetu o počecima rada Odjela i Zavoda. Tu ću tezu prvo formulirati pitanjem: nisu li Odjel i Zavod tijekom 1970-ih, u prvom desetljeću nakon njihova osnutka, tvorili zapravo jedinstvenu obrazovno-istraživačku jedinicu, svojevrsni suvremeni zagrebačko-hrvatski pandan francuskoj koncepciji »L'Unité de l'Education et de Recherche de musique et de musicologie (U. E. R.)«, s kojom sam se nešto kasnije osobno susreo na pariškom Université de Paris IV – Sorbonne?²

¹ S obzirom na to da je današnji Odsjek za muzikologiju tada nosio naziv Odjela, u čitavu ću priopćenju rabiti tu verziju naziva.

² Današnji je naziv ponešto izmijenjen (éducation → formation = U. F. R.), a i sadržaj donosi neke specifičnosti koje ga razlikuju od zagrebačkog; njegov opis glasi ovako: »Dans le cadre des Sciences humaines, la Musique et la Musicologie occupent un champ à la fois privilégié et spécifique. **Le musicologue a vocation à étudier et à comprendre le phénomène musical, à le situer dans l'espace-temps et à mener sa réflexion vers l'étude des civilisations.** Héritière d'une longue tradition en Sorbonne, l'**Unité de Formation et de Recherche »Musique et Musicologie«** en retient le lien indispensable entre méditation et pratique. Elle s'intéresse aux processus d'élaboration du discours musical, aux différentes époques, à la fois dans la théorie et la pratique. Elle affine l'ouïe, développe la perception des sons et l'analyse de l'organisation interne d'une partition afin de situer l'œuvre musicale dans le champ temporel et géographique. Désormais, l'UFR ouvre son champ d'étude à l'ensemble des manifestations musicales extérieures à notre culture ainsi qu'à la création contemporaine. Elle offre **un cursus complet de formation générale** alliant enseignements historiques (de la musique et des beaux-arts notamment), enseignements techniques et séances de pratique musicale. Ce cursus, traditionnel mais unique en France, s'enrichit d'ouvertures sur les musiques populaires et de tradition orale (ethnomusicologie).»

No, počnimo s temeljnom faktografijom u objema karikama ovog zamišljenog dvodijelnog lančića.

Muzikološki zavod Muzičke akademije

Muzikološki zavod Muzičke akademije od samoga je početka svojega postojanja – a osnovan je 1967. i započeo je s radom 1968.³ – bio koncipiran kao stjecište dvaju tipova djelovanja: znanstveno-istraživačkog i izdavačkog. Kao takav bio je »[...] prvi centar sustavnog i organiziranog istraživanja na području muzikologije u Hrvatskoj«. ⁴ No, za razliku od dosad možda prevladavajućeg uvjerenja da je Zavod bio neka vrsta dodatka Odjelu, izvjesno je da su stvari zapravo stajale obrnuto: već osnovani Zavod »[...] pristupio je [1969. godine] rješavanju problema u vezi s otvaranjem muzikološkog odjela na Muzičkoj akademiji u Zagrebu«. ⁵ Odjel je, naravno, iduće godine otvorila krovna ustanova – Muzička akademija – ali se čini da je važne svjesne impulse za otvaranje Odjela dao upravo Zavod, odnosno znanstvenici istraživači – koji su istodobno bili i Akademijini nastavnici – djelatni u njemu na nizu znanstvenoistraživačkih tema, koje će se već od iduće 1970. godine artikulirati u obliku prvog petogodišnjeg projekta »Sistematsko istraživanje rane hrvatske muzike i valorizacija novije hrvatske muzike do 20. stoljeća« (1970-1975), što ga je u potpunosti financirao tadašnji Republički fond za naučni rad SRH. Njegov je sadržaj bio heterogen, a sastojao se od ovih istraživačkih tema: evidentiranje i fotokopiranje rukopisa hrvatske glazbe i značajnijih arhivalija u zemlji i inozemstvu; sređivanje, katalogiziranje i proučavanje arhivalija na području SRH; sakupljanje opće bibliografije muzikološke literature; postava i izradba centralne muzikološke kartoteke i pripremni radovi na izdavanju neobjavljenih djela rane hrvatske glazbe. ⁶ Iako se na prvi pogled čini da sadržaj toga znanstvenoistraživačkog rada u Zavodu i kolegija u prvom nastavnom planu i programu u Odjelu nije bio izravno povezan, vrlo će se brzo pokazati da je došlo do intenzivnije interakcije između pojedinih istraživačkih tema, njihovih nositelja i sadržaja novih modificiranih nastavnih programa i kolegija. Naime, već u drugom petogodišnjem planu (1976-1980) »Fundamentalna muzikološka dokumentacija i istraživanje za povijest glazbe u Hrvatskoj«, što ga je financirala Ustavom iz 1974. reformirana Republička zajednica za znanstveni rad u SRH (SIZ VII), nalazi se niz sadržaja koji

<<https://lettres.sorbonne-universite.fr/ufr/arts/musique-et-musicologie/licence-musique-et-musicologie>> (pristup 22. 10. 2020).

³ Usp. Ivo SUPIČIĆ: Muzikološki zavod u 1969., *Arti musices* 1 (1969), 197-199.

⁴ Ivo SUPIČIĆ: Muzikološki zavod, u: Koraljka Kos (ur.): *Muzička akademija u Zagrebu 1921-1981. Spomenica u povodu 60. godišnjice osnutka*, Zagreb: Muzička akademija u Zagrebu, 1981, 81-89, ovdje 81.

⁵ I. SUPIČIĆ: Muzikološki zavod u 1969., 199.

⁶ Usp. Stanislav TUKSAR: Muzikološki zavod Muzičke akademije 1969-1979, *Arti musices*, 11 (1980) 2, 203-213; ovdje 206.

upućuju na usku vezu s nekim kolegijima što su se predavali ili s tezama što su se izrađivale na Odjelu. To su: sređivanje muzičkih arhivalija (voditelj prof. Ladislav Šaban), transkribiranje glagoljaškog pjevanja (voditelj honorarni nastavnik dr. Jerko Bezić) i neke pojedinačne teme s područja nacionalne povijesti glazbe, osobito na poslijediplomskom studiju, o čemu će biti riječi nešto kasnije. Ovome svakako treba još pridodati i projekt »Izradba instrumenata/testova za mjerenje glazbene nadarenosti«, što su ga za nastavne potrebe na drugim Odjelima Akademije organizirali između 1972. i 1980. profesori Marijan Koletić i Milo Cipra te asistenti Pavel Rojko i Stanislav Tuksar.

Popis suradnika na znanstvenoistraživačkim projektima u razdoblju od 1969. do 1979. koji je objavljen 1980. godine,⁷ otkriva izvanredan podatak i upućuje na dodatnu dimenziju cijeloga pothvata. Naime, na raznim temama triju spomenutih projekata radio je u tom prvom desetljeću postojanja Zavoda ukupno čak 41 znanstvenik, odnosno znanstvenica! Među njima je bilo 13 stalnih ili honorarnih nastavnika Muzičke akademije s više Odjela (uz muzikološki i s odjela za pedagogiju, kompoziciju i teoriju glazbe, klavir, pjevanje i gudače), dva nastavnika drugih fakulteta, niz od 20 studenata dodiplomskog i poslijediplomskog studija na Odjelu za muzikologiju te devet drugih djelatnika izvan užeg akademskog kruga. To naprosto znači da su organizatori rada u Zavodu uspjeli na navedenim projektima okupiti za ono vrijeme upravo impozantan broj istraživača, kako iz uže struke tako i interdisciplinarno, te na taj način integrirati znanstveno-istraživački rad ne samo u razne nastavne sadržaje nego i u širi javni i društveni prostor (glazbenu pedagogiju, glazbeno-izvoditeljsku praksu, radijsko-televizijski medij, glazbenu kritiku i dr.). Samo organizacijski gledano Zavod je imao članove iz redova djelatnika Muzičke akademije,⁸ a od 1976. i tzv. članove suradnike, odnosno vanjske članove,⁹ a njime je upravljao zavodski Odbor kojega su predstojničku funkciju tijekom 1970-ih obavljali redom Josip Andreis, Ivo Supičić i Koraljka Kos. O nizu pojedinačnih akcija koje su se organizirale i provele u Zavodu na istraživačkom i izdavačkom planu objavljeno je tijekom 1970-ih u časopisu *Arti musices* nekoliko godišnjih izvještaja.¹⁰

⁷ Usp. *ibid.*, 211. Ovaj popis ažuriran s još trima novim suradnicima objavljen je i u: I. SUPIČIĆ: Muzikološki zavod, 87.

⁸ To su bili: Josip Andreis, Milo Cipra, Marijan Koletić, Koraljka Kos, Krešimir Kovačević, Sanja Majer-Bobetko, Jurica Murai, Milan Nagy, Vladimir Ruždjak, Ivo Supičić, Ladislav Šaban, Lovro Županović te radnici u Zavodu: Stanislav Tuksar, Zdenka Weber, Vjera Katalinić, Zdravko Blažeković i Gorana Doliner.

⁹ To su bili: Jerko Bezić, Franjo Bilić, Ivan Bošković, Bojan Bujčić, Miho Demović, Dubravka Franković, Miljenko Grgić, Marija Janaček-Buljan, Hubert Pettan, Eva Sedak i Andrija Tomašek.

¹⁰ Uz navedeni izvještaj I. Supičića o aktivnostima u 1969. godini to su redom: I. SUPIČIĆ: Muzikološki zavod u 1970, *Arti musices*, 2 (1971), 189-193; S. TUKSAR: Muzikološki zavod u 1971. i 1972, *Arti musices*, 4 (1973), 149-153; Zdenka WEBER: Muzikološki zavod u 1973, 1974. i 1975, *Arti musices*, 7 (1976), 162-166; kumulativno za prvih 11 godina djelovanja Zavoda vidi: S. TUKSAR: Muzikološki zavod Muzičke akademije u Zagrebu 1969-1979, *Arti musices*, 11 (1980) 2, 203-213.

Napokon, u ovom pregledu spektra djelatnosti Zavoda valja još svakako apostrofirati i njegovu izdavačku djelatnost. Ona je bila artikulirana u tri cjeline: **periodiku, knjige i notna izdanja**.¹¹

Periodiku su pokrivala dva časopisa: *Arti musices* i *International Review of the Aesthetics and Sociology of Music*. *Arti musices* je počeo izlaziti kao zbornik godišnjak 1969, a pretvorio se u polugodišnjak 1977. godine. Do 1980. objavljeno je 11 svezaka u 15 brojeva s ukupno 122 priloga (izvorni znanstveni članci, izvještaji, prikazi, polemike). U godinama 1970. i 1979. objavljena su i dva izvanredna broja (tzv. *special issues*) s ukupno 14 priloga na engleskom jeziku. Glavni urednici ovog časopisa u prvom su desetljeću bili Josip Andreis (1969-1970) i Krešimir Kovačević (1971-1979), a nakon njih od 1980. nadalje glavna je urednica bila Koraljka Kos.¹² *International Review of the Aesthetics and Sociology of Music*, kasnije poznatiji u skraćenoj verziji kao *IRASM*, što ga je ingeniozno začeo i tijekom idućih trideset godina uspješno kao glavni urednik vodio Ivo Supičić, s impozantnim međunarodnim uredničkim odborom,¹³ počeo je izlaziti dvaput godišnje od 1970. objavljujući članke na engleskom, francuskom, njemačkom i na talijanskom. Do 1980. objavljeno je 11 godišta u 22 broja s ukupno 304 priloga (izvorni znanstveni članci, referati, rasprave, izvještaji i novosti, recenzije, bibliografije). Uz 189 priloga stranih autora objavljeno je i 115 priloga hrvatskih i drugih autora iz bivše države (SFRJ). Oba časopisa očito su čvrsto pustila svekoliko korištenje u domaćoj i međunarodnoj muzikološkoj čitateljskoj publici¹⁴ jer do danas, iako u drugim i drukčijim okolnostima, izlaze redovito i 2019. su godine proslavila 50. obljetnicu postojanja.

Knjižnu produkciju Zavoda pokrivaju tri naslova na stranim jezicima, a objavljena su kao »[...] neka značajnija djela hrvatske muzikologije [...] u svrhu njihova upoznavanja u svijetu«. ¹⁵ To su: *Musique et Société. Perspectives pour une sociologie de la musique* (1971) Ive Supičića na francuskome; *Musikinstrumente im mittelalterlichen Kroatien* (1972) Koraljke Kos na njemačkome; *Music in Croatia*

¹¹ Usp. I. SUPIČIĆ: Muzikološki zavod, 81-83.

¹² Svi podatci uzeti su iz: *ibid.*, 81. Oni obuhvaćaju razdoblje od 1969. do uključivo 1980.

¹³ Među ostalima bila su tu i prva imena ondašnje svjetske muzikologije i europske estetike: Michał Bristiger, Carl Dahlhaus, Enrico Fubini, James Haar, Vladimir Karbusický, François Lesure, Edward A. Lippman, Zofia Lissa, Christoph-Hellmut Mahling, Olivier Revault d'Allones, Frederick W. Stenfeld, Dragotin Cvetko i drugi.

¹⁴ Danas upravo zadivljujuće zvuče podatci da je časopis *Arti musices* do 1979. skupio više od 240 pretplatnika (od čega 44 u inozemstvu), a *IRASM* iste godine čak 720 pretplatnika (od čega 660 u inozemstvu). Istodobno je ondašnji RSIZ u oblasti kulture u SRH otkupljivao godišnje po 150 primjeraka časopisa *Arti musices* za potrebe javnih knjižnica u Hrvatskoj, a tzv. Komisija za kulturne veze s inozemstvom SRH od 1977. otkupljivala je po 100 godišnjih kompleta časopisa *IRASM* za distribuciju u odabrane znanstvene i bibliotečne centre u nesvrstanim zemljama. Ista Komisija otkupila je i 100 primjeraka časopisa *Arti musices, special issue* br. 2, u istu svrhu. Podatci su preuzeti iz: S. TUKSAR, Muzikološki zavod Muzičke akademije u Zagrebu 1969-1979, 204.

¹⁵ I. SUPIČIĆ: Muzikološki zavod, 82.

(1974) Josipa Andreisa na engleskome. »Te edicije otkupio je niz glazbenih knjižnica u svijetu, a imale su i brojne pozitivne recenzije u vodećim muzikološkim časopisima.«¹⁶ Ovaj posljednji naslov bio je ubrzo rasprodan, pa je Zavod 1982. izdao i njegovo novo, dopunjeno izdanje (u čak 3000 primjeraka!) kao posljednju verziju koju je za života ažurirao njezin autor Josip Andreis.

Zavod je 1978. u suradnji sa Sveučilišnom nakladom Liber pokrenuo muzikološku biblioteku Riječ glazbe, u kojoj je, međutim, bio objavljen samo jedan naslov: devet studija Josipa Andreisa *Iz hrvatske glazbe* (1979).¹⁷

Između 1970. i 1978. Zavod je objavio sedam naslova **notnih izdanja**,¹⁸ ispunjavajući tako jedan od svojih primarno zacrtanih zadataka: objavljivanje kritičkih notnih edicija u seriji spomenika hrvatske glazbene kulture. Radilo se o pet djela iz starije baštine od početka 17. do početka 19. stoljeća (skladatelji Ivan Lukačić, Ivan Jarnović, Stjepan N. Spadina, Antun Sorkočević, Leopold Ebner) i o dvama djelima skladatelja iz 20. stoljeća (Dora Pejačević, Stanko Horvat).

Odjel za muzikologiju

Odjel za muzikologiju započeo je s radom u akad. godini 1970/1971. O pret-povijesti njegova osnutka i organizacije te o početcima rada govorili su moji prethodnici – akademici Ivan Supićić i Koraljka Kos, ujedno znanstvenici i nastavnici koji su najzaslužniji (uz Josipa Andreisa, Krešimira Kovačevića, Mila Cipru i Marijana Koletića) za pokretanje Odjela. Osnovan je iz potrebe za studijem muzikologije »[...] koji bi bio usklađen s međunarodnim kriterijima i razvojem muzikologije u našoj sredini«.¹⁹ Nakon neuspjelog pokušaja da se taj Odjel otvori na Filozofskom fakultetu²⁰ rješenje se pronašlo u okvirima Muzičke akademije (koja tada još nije bila članicom Sveučilišta u Zagrebu – postat će to tek 1977. godine). Argumentacija za odabir te lokacije bila je vrlo uvjerljiva: kontinuitet napora da se na toj ustanovi »glazbena praksa teorijski osvjetli«; povoljni uvjeti za studij u obliku bogate biblioteke Muzičke akademije (»koja je najstarija te vrste u Jugoslaviji i najveća u SRH«); »koncentracija muzikološke i glazbenopovijesne građe u Arhivu

¹⁶ *Ibid.*

¹⁷ S. TUKSAR: Muzikološki zavod Muzičke akademije u Zagrebu 1969-1979, 205.

¹⁸ To su redom: 1970. – *Šesnaest moteta* Ivana Lukačića (redakcija: Josip Andreis); 1974. – *Tri koncertantna kvarteta* Ivana Jarnovića (red. Josip Klima); 1975. – *Šest sonata za violinu i bas* Stjepana N. Spadine (ur. Vladimir Ruždjak); 1975. – *Sonata za klavir, violinu i violončelo* Antuna Sorkočevića (obradba Milo Cipra); 1977. – *Izbor skladbi za klavir* Leopolda Ebnera (ur. Jurica Murai); 1977. – *Sonata za klavir i violončelo* Dore Pejačević (ur. Milan Nagy); 1978. – *Koncert za klavir i orkestar* Stanka Horvata. Usp. *ibid.*

¹⁹ Koraljka Kos, Odjel za muzikologiju i glazbenu publicistiku (II), u: K. Kos (ur.): *Muzička akademija u Zagrebu 1921-1981. Spomenica u povodu 60. godišnjice osnutka*, Zagreb: Muzička akademija u Zagrebu, 1981, 24.

²⁰ O toj epizodi vrlo vjerojatno postoji stanovita dokumentacija u arhivi Filozofskog fakulteta, ali ona u trenutku pisanja ovoga rada još nije istražena.

HGZ-a u čijoj je zgradi Muzička akademija [bila tada] smještena; »specifičan položaj Odjela [koji] [...] omogućava studentima [...] i neposredno uključivanje i dođir sa živom glazbenom praksom, što je od neprocjenjive vrijednosti za karakter studija i profil budućeg muzikologa«. ²¹ U prvom desetljeću postojanja studij muzikologije bio je organiziran ili kao dvopredmetni (tj. kao međufakultetski u kombinaciji s nekom drugom srodnom studijskom grupom na Filozofskom fakultetu) ili kao jednopredmetni (od 1973/74), a »[...] nastavni je plan i program kontinuirano dograđivan i usavršavan kako bi u najvećoj mogućoj mjeri odgovorio potrebama i mogućnostima«. ²² Uz to, u akad. godini 1972/73. otvoren je i dvogodišnji poslijediplomski studij muzikologije. Između 1975. (godine prvih diplomanada) i 1980. diplomiralo je 28 studenata na dodiplomskom studiju ²³ i magistrirala su dva studenta na poslijediplomskom studiju. ²⁴

Za moju tezu o zajedništvu Odjela i Zavoda, odnosno o svojevrsnoj simbiozi nastavne i znanstvenoistraživačke djelatnosti, svjedoče u manjoj mjeri naslovi i sadržaji diplomskih radnji, a u znatno većoj mjeri oni magistarskih radova kojima je podloga bila konkretan znanstveni rad na odgovarajućim izvorima. Razumljivo, velika ih je većina spadala u okvire kolegija koje su predavali nastavnici na Odjelu i u koje su nastavnici ugradili rezultate vlastitih istraživanja. Tako npr. Koraljka Kos u raznim kolegijima opće i nacionalne povijesti, ²⁵ Ivo Supičić u estetici i sociologiji glazbe ²⁶ i Jerko Bezić u etnomuzikologiji. ²⁷ Njima se kasnije, 1977. godine, s nekim kolegijima pridružio i Lovro Županović, nakon što je prešao s Pedagoške na Muzičku akademiju u njezin VIII. Odjel za glazbeni odgoj. Naša se teza, međutim, pokazuje naročito plauzibilnom u izboru tema i u kasnijem istraživačkom statusu nekih poslijediplomskih studenata. O tome zorno svjedoči popis magistarskih radova koji su se izrađivali na Odjelu tijekom 1970-ih (i koji su se djelomice nastavili početkom 1980-ih): »Hrvatski renesansni teoretičari glazbe« (Stanislav Tuksar); »Josip Štolcer Slavenski« (Eva Sedak); »Moderna hrvatska muzika između tradicije i svjetske avangarde (1950.-1970.)« (Seadeta Midžić); »Glazbena estetika u Hrvatskoj u 19. stoljeću« (Sanja Majer-Bobetko); »Muzikološka sistematika i teorija muzikologije 1945-1975« (Zdenka Veber); »Barokna liturgijska glazba u sjevernoj Hrvatskoj« (Franjo Bilić) te »Razvojni kontinuitet u skladateljskom opusu

²¹ Svi citati uzeti su iz: K. KOS: Odjel za muzikologiju i glazbenu publicistiku (II), 24-25.

²² *Ibid.*, 25.

²³ Usp. *ibid.*, 28.

²⁴ Usp. Hubert PETTAN: Diplomirani studenti Muzičke akademije u Zagrebu. Diplome o završenom studiju trećeg stupnja, u: K. Kos (ur.): *Muzička akademija u Zagrebu 1921-1981. Spomenica u povodu 60. godišnjice osnutka*, Zagreb: Muzička akademija u Zagrebu, 1981, 184-185.

²⁵ Npr. diplomanti Snježana Miklaušić, Ljiljana Šćedrov, Asja Babić, Lidija Đekić, Vjera Katalinić, Božica Matarić, Nada Medenica, Željka Kasumović, Olga Jakšić, Snježana Žilbar, Štefica Špekuljak i još neki.

²⁶ Npr. diplomanti Sanja Majer-Bobetko, Zdenka Weber, Ljerka Žic, Marija Božić i Gordana Kazija.

²⁷ Npr. diplomanti Krešimir Galin, Grozdana Marošević-Brnetić i Vedrana Milin.

Natka Devčića« (Nikša Gligo).²⁸ Sadržaj jedne od istraživačkih tema 2. petogodišnjeg plana »Starija hrvatska glazbena terminologija« kasnije će se iskoristiti u izradbi doktorske disertacije Stanislava Tuksara, dok će se dio materijala iz magistarskog rada Eve Sedak iz 1982. koristiti u njezinoj doktorskoj disertaciji *Josip Štolcer Slavenski – skladatelj prijelaza* (1984). Na ove se radove u idućem desetljeću naveduju istraživanja i izradbe, odnosno dovršenja nekih od magistarskih radnji (abecednim redom) Zdravka Blažekovića, Nikole Bublea, Gorane Doliner, Krešimira Galina, Mirosłave Hadžihusejnović, Marije Janaček-Buljan, Vjere Katalinić, Grozdane Marošević i Ladislava Račića.

Moguće je, dakle, zaključiti da je većina nastavnika na novom Odjelu za muzikologiju obavljala od početka njegova postojanja svoje nastavne i dio svojih znanstvenoistraživačkih djelatnosti paralelno u Odjelu i u Zavodu. Ta orijentacija i takvi preduvjeti ubrzo su stvorili modele koje su onda slijedili neki mlađi muzikolozi nove generacije. Tako su te inovacije u nekim slučajevima promijenile profesionalne i egzistencijalne perspektive, životne puteve i postignuća nekih istraživača. Nije, dakle, nimalo slučajno da je generaciju osnivača novog muzikološkog studija (posebno kolegije koje su predavali Koraljka Kos i Ivo Supičić) na Odjelu krajem 1980-ih i tijekom 1990-ih zamijenio naraštaj onih koji su ili radili u Zavodu u punom radnom vremenu ili onih koji su bili nositelji tema u njegovim projektima, a neki su od njih u međuvremenu bili profesionalno angažirani u neakademskim ustanovama. Bili su to kronološkim redom angažiranja s punim radnim vremenom Nikša Gligo (1986), Stanislav Tuksar (1992) i Eva Sedak (1994) kao stalni nastavnici na Odjelu te povremeni honorarni nastavnici Gorana Doliner, Zdenka Weber, Marija Janaček-Buljan i Vjera Katalinić.

Iz svega rečenog jasno proizlazi da glavna teza ovog priopćenja o Odjelu i Zavodu kao o jedinstvenoj obrazovno-istraživačkoj jedinici nije bila nikada i nigdje službeno artikulirana kao takva, ali da se u prvom desetljeću postojanja jedne i druge, nastavne i istraživačke, jedinice u okvirima iste krovne ustanove – Muzičke akademije u Zagrebu – značajan, možda čak i bitan dio djelatnosti znanstvenika i nastavnika zbivao upravo na način koji je artikuliran i formuliran u ovome tekstu. Stvari su se bitno promijenile od kraja 1980. godine nadalje, kada je osnutkom i početkom funkcioniranja novoosnovanog Zavoda za muzikološka istraživanja tadašnje JAZU (1. 10. 1980) gotovo čitav istraživački dio starije hrvatske glazbe prešao u njegov projekt »Fundamentalna istraživanja za povijest starije hrvatske glazbe«, a u Muzikološkom zavodu Muzičke akademije tim je »džentlmenkim« razgraničenjem ostao projekt istraživanja hrvatske glazbene povijesti 20. stoljeća.²⁹

²⁸ Dvoje prvih diplomiranih magistara muzikologije – Stanislav Tuksar 1978. i Sanja Majer-Bobetko 1979. godine – obranili su svoje magistarske teze s područja estetike glazbe, a mentor im je bio Ivo Supičić.

²⁹ Usp. Vjera KATALINIĆ: *Povijest Odsjeka*, u: *Vodič Zavoda za povijest hrvatske književnosti, kazališta i glazbe Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti*, Zagreb: HAZU, 2001, 219.

Razumljivo, interakcija znanstvenoistraživačkih i nastavnih djelatnosti na području muzikologije u Zagrebu na institucionalnoj i na personalnoj razini nastavila se i dalje, ali je nužno zadobila neke druge oblike suradnje i modalitete realizacije. Bitno je još naglasiti da ona prvotna simbioza nastavnog i znanstvenoistraživačkog aspekta muzikološkog djelovanja u Zagrebu iz 1970-ih nije bila – barem koliko je to meni poznato – rezultat transfera nekoga stranog modela,³⁰ nego je bila posljedica jednog autohtonog načina razmišljanja koji je ujedinio razna konkretna pojedinačna iskustva sa specifičnim zahtjevima i potrebama domaće sredine.

I na kraju nakon ovih opservacija objektivnog karaktera neka mi bude dopušteno i nekoliko subjektivnih iskaza. Nakon diplome na Filozofskom fakultetu počeo sam kao 25-godišnjak raditi u Zavodu kao kancelarijski referent 1. studenoga 1970, točno mjesec dana nakon što je započela nastava u prvoj godini studija na Odjelu. Odmah sam osjetio da se na tom mjestu i među ljudima koje sam tada tek prvi put upoznao (prije svih ovdje mislim na profesore I. Supičića i K. Kos) zbiva nešto posebno. Ubrzo sam shvatio da se radi o ozbiljnim stvarima i poslovima na nečemu konkretnome i novome, što je korespondiralo s mojim i većinskim općim težnjama onoga vremena, tzv. hrvatskog proljeća, koje je probudilo nade u istinski, a ne tek deklarativni intelektualni i društveni napredak. Bio sam neposredni promatrač i svjedok toga kako je u nepunim prvim dvjema godinama objavljeno tiskom čak 7 izdanja: 3 broja časopisa *International Review of the Aesthetics and Sociology of Music* (IRASM) i 2 broja časopisa *Arti musices* te dvije respektabilne knjige. Iako sam u tim početcima bio samo tehnički pomagač sa strane – koji se uglavnom bavio pakiranjem i otpremom pretplatnicima i kupcima stotina paketa s časopisima i knjigama, njihovom evidencijom te pisanjem računa – šansu nove slobode djelovanja i konkretne životne nade dobio sam potvrđene objavljivanjem u IRASM-u mojega diplomskog rada (1971) i upisom na poslijediplomski studij muzikologije (1972). Te su mi čvrste uporišne točke i jasne životne perspektive pomogle da prebrodim depresiju u koju sam pao, gledajući kako na tadašnjem Trgu Republike (prijajšnjem i današnjem Trgu bana Josipa Jelačića) milicija nemilosrdno mlati pendrecima stare žene tijekom pravog staljinističkoga gušenja slobodarskog proljeća krajem 1971. ili da bez ikakvog unutarnjeg konflikta i s lakoćom odbijem ponudu da ostanem u emigraciji u Kanadi 1972. godine. Šanse i perspektive koje sam tada dobio i iskoristio dobilo je i iskoristilo poslije mene još nekoliko naraštaja muzikologa: samo troje doktora znanosti iz 1970. otvorilo je procese putem kojih danas, 2020. godine, imamo u Hrvatskoj djelatno šezdesetak doktora i 20 doktora-nada muzikologije. S, nadam se, oprostivom dozom patetike može se reći da se

³⁰ U međuvremenu se načelno i praktički problematika odnosa 'visokoškolsko obrazovanje – znanstveno istraživanje' razvila, posebno u Europskoj uniji, do vrlo razvijenih razmjera i razrađenih dimenzija. Usp., na primjer, dokument *Assessing Europe's University-Based Research* iz 2008. godine: <https://ec.europa.eu/research/science-society/document_library/pdf_06/assessing-europe-university-based-research_en.pdf> (pristup 28. 02. 2021).

tadašnja nježna, ali čvrsta muzikološka biljčica razvila u snažno stablo, respektabilno i u razmjerima širim i od nacionalnih. Stoga neka je trajna hvala mojim dvama prethodnim govornicima – akademikima Ivanu Supičiću i Koraljki Kos – na viziji, hrabrosti i upornosti u svemu što su zajedno s drugima tada radili i uspjeli napraviti...

Summary

THE FIRST DECADE OF THE DEPARTMENT OF MUSICOLOGY AND THE INSTITUTE OF MUSICOLOGY OF THE ACADEMY OF MUSIC IN ZAGREB: 1970s AS THE YEARS OF UNITY OF MUSICOLOGICAL RESEARCH AND THE UNIVERSITY EDUCATION

From a historical distance of half of a century it is possible to see today the decade of 1970s, i.e. the first ten years of the activities of the Department of Musicology and the Institute of Musicology of the Academy of Music in Zagreb, as a crucial turning point in the rhythm, articulation, organization and activities at large in musicology as research and university education humanistic discipline in Zagreb and Croatia. Lectures and seminars at the Department (for example, some subjects in general and national history of music, aesthetics and sociology of music) were largely related in their contents to some research projects and publishing activities effectuated within the Institute, and new innovative protagonists of these activities were united in one person as researchers and professors. Specifically all this was done through the projects »Systematic research of early Croatian music and the valorisation of newer Croatian music until the 20th century« (1970-75) and »Fundamental musicological documentation and research into the history of music in Croatia« (1976-80), which during the 1970s engaged musicologists from both the Academy of Music (professors, students, postgraduates) and those active outside of it, as well as some composers, instrumentalists, singers, music psychologists, radio and TV music journalists as editors and music critics.

In conclusion, the author offers personal reminiscences about how these innovations fundamentally changed for young researchers their professional and existential perspectives, life paths and realizations, which was also partly connected with general developments in the then contemporary society and its political structure.